

30 let

penzijního spoření
1994–2024

Penzijko nadále bezpečné a pro všechny, ale co nejdříve už plně investiční

Třicet let fungování systému penzijního spoření v Česku je symbolické výročí. Třicátka, to je věk, který je považován za ideální start dlouhodobých investic na stáří. Člověk by už měl mít stabilní práci a měl by být schopen pravidelně odkládat část příjmů na své zajištění v budoucnu, byť samozřejmě absolutní výše této částky je v porovnání s tím, kolik si bude odkládat ve čtyřiceti nebo padesáti letech, pravděpodobně výrazně nižší.

Třicet let, to je zároveň i ideální investiční horizont – v takto dlouhé době už se výhody složeného úročení plně projeví. Zároveň je to i dostatečně dlouhá doba, aby se v ní rozmělnily špatné roky, které občas přicházejí.

Třicet let penzijka je opravdu vhodný moment k zamyšlení. Penzijko je jeden z nejstarších finančních produktů polistopadové historie. Prožilo většinu z turbulentních devadesátých let, kdy padaly banky a kampaňky, inflace se pohybovala ve dvouciferných číslech a svobodný finanční

trh se teprve hledal. A i když penzijko některé atributy doby kopírovalo – nadšení pro podnikání se propsalo například do toho, že jsme tu v roce 1996 měli přes čtyřicet penzijních fondů –, tomu nejtýpějšímu atributu spojenému s devadesátkovým finančním trhem, tedy krachům,

V DPS je možné k důchodu získat miliony navíc.

zpronevěrám či tunelování, se bezpečně vyhnulo. Za celou dobu existence penzijka nepřišel žádný účastník o jedinou korunu, každý končící penzijní fond vždy buď fúzoval s jiným, nebo byl jeho klientský kmen převeden do jiného fondu.

To stejné platilo i ve finanční krizi nultých let a platí to i dnes, kdy trhy ovlivnila pandemie,

válka na Ukrajině nebo energetická krize. Penzijko je stabilní a bezpečný produkt, který si udržel důvěru nejširší veřejnosti a má své pevné místo v českých domácnostech.

Zatímco výzva stát se masovým a stabilním produktem už byla před jedenácti lety dávno splněna, rok 2013 přinesl výzvu novou – naučit lidi s penzijem investovat. Byť se o účastnických fondech napsaly tisíce článků, o osvětě se snažily penzijní společnosti, Asociace penzijních společností i stát, první roky nového investičního penzijka byly poznamenány nedůvěrou a pověstnou konzervativností Čechů. Nové smlouvy se sice uzavíraly slušným tempem, lidé ale často zbytečně volili velmi konzervativní strategie a přechody ze starého do nového systému skoro neexistovaly.

Dnes je situace úplně jiná. V dynamických nebo vyvážených fondech už má peníze 80 % účastníků doplňkového penzijního spoření, každá pátá nově uzavřená smlouva je smlouvou

přestupovou a počty účastníků ve starém a novém systému se v nejbližších měsících vyrovnají. Staré fondy postupně začnou být stále méně důležitou součástí třetího pilíře, až se jednoho dne stanou minulostí.

V naší Asociaci uděláme všechno pro to, aby druhý poločas transformace ze spořicího do investičního produktu byl výrazně kratší než jedenáct let a aby na jeho konci bylo penzijko stále bezpečné, stále pro nejširší veřejnost, ale již plně investiční. Protože jedině tak může lidem připravit na stáří miliony, a ne pouze statisíce korun.

Aleš Poklop
prezident APS ČR

Osobnosti o penzijku

Penzijko ovlivnilo životy milionů lidí – účastníků, ale také ovlivnilo a bylo ovlivněno mnoha osobnostmi z řad odborné veřejnosti, ať už šlo o politiky, ekonomy, státní úředníky, nebo analytiku. Na následujících čtyřech stranách vám přinášíme názory deseti vybraných osobností, které odpovídaly na společnou otázku: Jak penzijko a jeho třicetiletou existenci ze své pozice vnímáte?

Ivan Kočárník

exministr financí

Spoření na stáří se státním příspěvkem (penzijní připojištění) bylo jedním z prvků transformace našeho ekonomického systému. Chtěli jsme tím jednak upozornit občany, že mají odpovědnost za svoji ekonomickou budoucnost, a jednak je ujistit, že jim stát se spořením pomůže. Penzijní připojištění se zakrátko stalo oblíbeným produktem mimo jiné i proto, že firmy začaly využívat svých příspěvků do tohoto systému k udržení zaměstnanců.

Eva Zamrazilová

viceguvernérka ČNB

Penzijní spoření se za 30 let od vstupu na český trh stalo pro miliony lidí synonymem odkládání peněz na stáří. Pro mnohé z nich znamenalo dokonce jediný kontakt se světem skutečně dlouhého finančního horizontu. Dnes, po více než dekádě od uvedení nového formátu, však už pro

řadu klientů představuje mnohem víc – bránu k dlouhodobému zhodnocování peněz na kapitálových trzích dle srozumitelné investiční strategie, kterou si každý může vybrat s přihlédnutím ke svým preferencím, finančním možnostem, vztahu k riziku nebo třeba plánům do budoucna. Do dalších desetiletí bych penzijnímu spoření ráda popřála, aby se nadále rozvíjelo, inovovalo, aby přinášelo lidem co nejatraktivnější zhodnocení a pomáhalo generaci za generací ke spokojenému a zajištěnému životu ve zralém věku.

Vladimír Bezděk

předseda představenstva AVANT investiční společnost, poradce prezidenta

Penzijko – ať už tímto pojmem myslíme bývalé penzijní připojištění (dnešní tzv. transformované fondy), nebo doplňkové penzijní spoření – je nejstarší státem podporovaný finanční produkt zaměřený na tvorbu úspor na stáří. Pamatuji si časté diskuze v devadesátkách o tom, proč vůbec dlouhodobě spořit, když nikdo nemůže střadatelům zaručit, že jejich úspory nebudou zpronevěřeny jejich správcem, nebo dokonce samotným státem (tak jako za druhé světové války, po roce 1948 či při měnové reformě v roce 1953). Dnes máme za sebou více než 30 let a je patrné, že žádný správce peníze neukradl a žádný penzijní fond nezkrachoval.

Bankovní sektor či kampeličky totéž říci nemohou. Stejně tak je patrné, že i stát se dokázal v uplynulých 30 letech k produktu a jeho střadatelům chovat citelně, jinak by tento produkt neměly více než čtyři miliony účastníků.

Produkt za těch 30 let prošel řadou úprav a další vývoj ho bezesporu čeká. Určitě se povede debata o tom, jak více motivovat účastníky k dlouhodobě postupné dávce oproti jednorázovému vyrovnání. Jak zvýšit efektivitu produktu, zejména pak v tzv. transformovaných fondech, kde každoroční garance nezáporného zhodnocení vyžaduje jak striktní investiční politiku, tak i poměrně vysokou nákladovost. Nebo jak rychleji přivést do systému nové účastníky již od co nejmladšího věku, neboť s rostoucí délkou investování se silněji projevuje exponenciální efekt složeného úročení. Témat k diskusi a úpravám může být řada. Pevně věřím, že tak jako v uplynulých 30 letech i nadále půjdeme cestou evoluce, nikoliv revoluce. Důvěra střadatelů (v systém, správce aktiv a nakonec i ve stát definující hrací hřiště) se – jak všichni víme – buduje dlouze a těžce, ale ztratit ji lze snadno a rychle. A to by byla velká škoda!

Helena Horská

hlavní ekonomka Raiffeisenbank, členka NERV

Ohlédnutí za třiceti lety soukromého penzijního připojištění v České republice nabízí mnoho podnětů k zamyšlení. Objem prostředků uložených na penze představuje pouhých 6 % finančního bohatství českých domácností a v kombinaci s ostatními finančními aktivy dosahuje 9 %. V porovnání s evropským průměrem, který činí 15 %, máme stále značný prostor pro růst. Nicméně ani dosažení této evropské úrovně by nemělo být konečným cílem. Jak správně poukazuje Mario Draghi ve

své zprávě o (ne)konkurenceschopnosti Evropy, domácnosti v EU využívají svůj penzijní potenciál jen zčásti – jejich aktiva tvoří pouhých 32 % HDP ve srovnání se 142 % v USA. Tato skutečnost ukazuje, že i přes vyšší míru spořivosti v Evropě nejsou jejich prostředky investovány tak efektivně a inovativně, jak by mohly být.

Bez podpory státu, samotných občanů, ale i zaměstnavatelů, zejména v rizikových povoláních, se odchod do důchodu může stát pro mnoho lidí obávaným obdobím kvůli potenciálnímu poklesu životní úrovně. Budoucí výzvou proto zůstává stabilizace veřejného penzijního systému a zároveň zatraktivnění soukromého penzijního připojištění zejména pro mladou generaci. I když míra úspor českých domácností roste, objem prostředků v penzijních fondech se zvyšuje mnohem pomaleji. Aby penzijní fondy mohly plnit svou nezastupitelnou roli, je nezbytné zvýšit jejich atraktivitu, flexibilitu a schopnost inovativně investovat do výnosnějších oblastí, které nejenže podpoří ekonomický růst, ale také zlepší životní úroveň obyvatel.

David Marek

hlavní ekonom Deloitte ČR, poradce prezidenta

Penzijní fondy v České republice od roku 1994 do současnosti hrají důležitou roli v rámci třetího pilíře důchodového systému. Představují významný prvek pro lidi, kteří si chtějí přilepšit ke státnímu důchodu. Přispívají k diverzifikaci zdrojů příjmu v důchodovém věku a pomáhají stabilizovat sociální systém v době, kdy stárnutí populace zvyšuje tlak na státní důchody. Přestože je jejich význam nezpochybnitelný, je nezbytné řešit jejich problémy, především v oblasti nízkých výnosů a nízké účasti, aby mohly efektivněji doplnit první pilíř důchodového systému.

Pavel Racoča

výkonný ředitel APS ČR

V roce 1994 byl učiněn klíčový legislativní krok a poprvé po několika desetiletích bylo občanům umožněno spořit si soukromě na penzi. Systém si za uplynulých třicet let získal důvěru občanů, je stabilní a bezpečný. Bohužel ale trpí legislativními omezeními, která se, snad v dobré víře, tváří jako ochrana spořicíh občanů, ale ve skutečnosti systém brzdí, činí ho málo srozumitelným a brání dlouhodobé vyšší výnosnosti pro klienta i vyššímu zapojení nasporených prostředků do podpory a rozvoje české ekonomiky. Mezi největší omezení patří záruka každoročního nezáporného zhodnocení v transformovaných fondech, která znemožňuje investovat do dynamičtějších aktiv, dále koncept poplatku all-in-one, který brání penzijním společnostem investovat do nákladnějších, ale pro klienta výnosnějších aktiv, nebo legislativní povinnost zajistit téměř neomezenou likviditu prostředků pro klienta, což brání ve financování dlouhodobých projektů. Systému nepřidává ani zmatek v názvosloví, kdy se spoření nazývá připojištěním a investování se tváří jako spoření.

Námětů na další vylepšení systému je více. V nadcházejících letech budeme potřebovat hlavně odvahu učinit potřebné změny a moudrost učinit tak skutečně v zájmu účastníků systému i české ekonomiky.

Jiří Rusnok

expremiér

Když jsem byl upozorněn, že se chystá slavnostní připomenutí 30. výročí založení systému dobrovolného penzijního připojištění, uvědomil jsem si, jak ukrutně rychle ten čas běží, když už i já patřím mezi pamětníky. Penzijko se tedy dožilo již plné dospělosti, prokázalo svoji životaschopnost a věřím, že ho čeká i slibná budoucnost.

O vzniku doplňkového penzijního pilíře se začalo debatovat záhy po roce 1990, a to zejména v kontextu radikální transformace sociálního zabezpečení zděděného z doby před listopadem 1989, kdy nejvýraznější změnou bylo zrušení tzv. důchodových kategorií a očekávané zvyšování důchodového věku. Nakonec se prosadil model individuálního připojištění se státním příspěvkem a daňovými úlevami a s implicitní garancí minimálního nulového zhodnocení.

Rozhodující zlom pro systém nastal zhruba v období jeho dospívání. Původní penzijní fondy se roku 2013 transformovaly na penzijní společnosti. Počet účastníků v nových účastnických fondech, kde si lidé mohou vybírat různé investiční strategie, od té doby setrvale roste a dnes už investoři v penzijku tvoří polovinu všech účastníků.

Nabídka na trhu investičních produktů pro retailové klienty dnes vypadá úplně jinak než před 30 lety. Přesto nemám o budoucnost penzijka obavy. Tento produkt prokázal to nejdůležitější, co ve financích platí, tj. vybudovat si důvěru u zákazníků, a zároveň si zachoval relativní jednoduchost. Do dalších let přeji penzijním společnostem co nejvíce klientů, kteří budou spokojeně odcházet na zasloužený odpočinek s co největšími sumami na svých účtech.

Mojmír Hampl

předseda Národní rozpočtové rady

Penzijní spoření, respektive někdejší, stále existující penzijní připojištění, funguje coby komplement ke státem spravovanému průběžnému penzijnímu systému již od roku 1994. Jde tedy, spolu se stavebním spořením, o jeden z nejstarších bez přerušení fungujících posttransformačních finančních produktů na domácím trhu. Na penzi si jeho prostřednictvím spořilo a investovalo ke konci roku 2023 více než 4,2 milionu účastníků. Penzijní společnosti spravují prostředky účastníků v objemu přes 600 mld. Kč, což odpovídá 7,8 % HDP a je to například více, než činily náklady na starobní důchody v roce 2022. Jakkoli je velikost českého třetího penzijního pilíře oproti jiným zemím západního světa menší, jde o pilíř zaběhnutý, usazený a v mezích vyvíjející se regulace funkční. I když lze vždy vidět prostor pro zlepšení (výnosnost, anuity, poplatky), můžeme mu popřát mnoho dalších šťastných let, mnoho spokojených klientů a málo zásadních ekonomických turbulencí a zvratů, které dlouhodobým produktům neschvědí.

Miroslav Singer

hlavní ekonom Generali CEE Holding, exguvernér ČNB

Založení systému penzijka jsem velmi brzy, po přechodu z akademie, začal akceptovat jako klient – díky příspěvku zaměstnavatele. Pak jsem se jím zabýval i pracovně. Expandie, kde jsem tehdy působil, měla jeden penzijní fond v portfoliu a já jsem šéfoval mimo jiné asset managerovi, který mu spravoval majetek. Takže z tohoto hlediska jsem v mnoha dimenzích penzijka „veterán“. Druhé blízké setkání jsem zažil v ČNB, třetí teď v Generali. Přestože má systém problém primárně kvůli nízkým naspořeným částkám, je stabilní součástí českých financí a množství jeho účastníků se často díky příspěvku zaměstnavatele jeho prostřednictvím seznámilo i s principy investování. Penzijko je tu 30 let, to je u člověka super věk, tak ať se mu daří.

Filip Dušek

redaktor ČTK

Zásadním přínosem penzijního připojištění je to, že přes všechny oprávněné výtky na trhu působí už 30 let. Důležité je, že se stále vyvíjí, i když některé jeho úpravy by mohly být radikálnější. Už jen díky jeho samotné existenci je v populaci větší povědomí o nutnosti zajištění se na stáří.

30 let penzijka

Vznik penzijka

Zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem č. 42/1994 Sb. vešel v účinnost 21. března 1994. To byl okamžik, kdy penzijko začalo existovat „na papíře“. První skutečné účastníky ale přivítalo až na konci léta. Noviny tehdy psaly, že ke konci srpna přišlo 48 žádostí o povolení zřídit fond a že první tři fondy se zájemcům otevřely v pondělí 5. září.

44 fondů

Nabídka penzijních fondů byla široká už rok po startu, ale maxima dosáhl systém v roce 1996, kdy na trhu působilo 44 fondů. V průměru tak tehdy jeden penzijní fond obhospodařoval dnes úsměvných 260 milionů korun. Důležité ale bylo, že produkt v Česku rychle zdomácněl.

Navýšení státních příspěvků

Z původních 120 korun, které lidé dostávali k pětisetkorunové úložce, se od roku 2000 stalo 150 korun. Tato maximální výše státní podpory pak vydržela dlouhých třináct let. Nutno podotknout, že tehdy si člověk za 150 korun koupil více než dvakrát tolik co dnes.

Možnost příspěvku zaměstnavatele

Tato novinka dala penzijku důležitý impulz. Zaměstnavatelé mohli začít posílat zaměstnancům peníze až do výše 3 % jejich hrubé mzdy, aniž by je museli danit. Příspěvek zaměstnavatele se začal postupně prosazovat a dnes už jej čerpá 40 % ekonomicky aktivních účastníků.

Možnost daňových odpočtů

Třetí novinkou roku 2000 se stala možnost snižování daňového základu u účastníků. Lidé si mohli ročně základ snížit až o 12 tisíc. Platilo to – podobně jako dnes – až u úložek nad částku spojenou s maximální státní podporou. Tehdy tedy od 500 korun výše.

Všeobecný vzájemný penzijní fond, Penzijní fond České pojišťovny a Vojenský otevřený penzijní fond mohou začít od pondělí fungovat.

Ivan Kočárník, ministr financí

Hospodářské noviny,
pátek 2. září 1994

4 miliony účastníků
v systému

3 miliony účastníků
v systému

200 mld. Kč

100 mld. Kč

30 mld. Kč

Objem spravovaných prostředků účastníků

Vznik nového penzijka DPS

Rok 2013 byl bezesporu nezávadnějším rokem celé historie třetího pilíře. Zakonzervováním starého systému penzijního připojištění (PP) a zavedením nového produktu – doplňkového penzijního spoření (DPS) – se položil základ pro penzijko jako ryze investiční nástroj, se všemi riziky a bonusy, které investování na akciových trzích přináší.

Vznik předdůchodu

Navýšení státních příspěvků

Asi nejhmatatelnější změnou pro účastníka bylo navýšení hranic pro přiznávání státních příspěvků. Spodní hranice se posunula na 300 korun, horní na 1000 korun – k těm získal účastník od státu nově 230 korun. Na rozdíl od dnešního stavu platilo, že čím vyšší úložka v zóně podpory, tím procentuálně nižší státní příspěvek.

400 mld. Kč

300 mld. Kč

2016

II. pilíř

Nečasova vláda zavedla v roce 2013 tzv. druhý pilíř, do kterého směřovaly tři procentní body z hrubé mzdy od zaměstnavatele a dva procentní body od zaměstnance. Jeho ambicí bylo výrazným způsobem omezit závislost lidí pouze na prvním průběžném pilíři. Vláda Bohuslava Sobotky ale tento pilíř o dva roky později bez náhrady zrušila.

Penzijko daňově opět výhodnější

Zvýšení daňově odečitatelné roční částky pro účastníka z 12 tisíc na 24 tisíc a zvýšení daňově osvobozeného příspěvku zaměstnavatele na 50 tisíc na zaměstnance na rok.

Start dětského penzijka

Zákonní zástupci mohou svým potomkům uzavírat smlouvy již od narození. Čas ukázal, že i tato novinka měla potenciál – dnes je v systému už více než 160 tisíc dětských účastníků.

Navýšení minimální doby spoření na deset let

Penzijko má být dlouhodobým produktem, kdy nejlépe vynikají výhody složeného úročení. Stát se proto rozhodl u nově uzavřených smluv prodloužit povinnou dobu investování alespoň na deset let.

Vznik alternativního fondu

Dynamické fondy doručují účastníkům čistý zisk přes 6 % v dlouhodobém horizontu, existují ale potenciálně ještě výnosnější, i když rizikovější investice. Zákonodárci se rozhodli umožnit penzijním společnostem investovat v omezené míře například i do private equity nebo nemovitostí.

Navýšení daňových odpočtů

Zatímco dosud lidé mohli snižovat svůj daňový základ maximálně o 24 tisíc ročně, nově se limit zvýšil až na 48 tisíc a je společný pro všechny produkty třetího pilíře – tedy penzijko, životní pojištění, pojištění dlouhodobé péče a dlouhodobý investiční produkt.

Jednodušší přechod do DPS v případě změny společnosti

Nově už účastník penzijního připojištění nemusí při přestupu do DPS u jiné penzijní společnosti nejprve přecházet do DPS u své penzijní společnosti. Stačí kontaktovat pouze novou penzijní společnost a ta už migraci ze starých fondů od stávající společnosti zajistí.

1 milion účastníků
v DPS

Ukončení státního příspěvku důchodcům

Penzijko má sloužit pro tvorbu rezerv na stáří, stát proto rozhodl nevyplácet již státní příspěvky lidem s přiznaným starobním důchodem.

Navýšení státních příspěvků

Po deseti letech nastávají úpravy také u hranic pro přiznávání státních příspěvků. Nově je třeba investovat alespoň pětistovku a horní hranice je na 1700 korunách. Výše příspěvku se sjednocuje na 20 % z vlastního příspěvku účastníka.

600 mld. Kč

2 miliony účastníků
v DPS

Podzim 2024 – penzijko v pohybu

Třetí čtvrtletí 2024 je, stejně jako celý rok, ve znamení velmi výrazných pohybů v produktu. Na jedné straně zaznamenává sektor nejvyšší počty nově uzavíraných smluv, na druhé straně i nejvyšší počty odchodů ze systému, především z transformovaných fondů. K tomu přichází nevídaná aktivita v přechodech mezi penzijními společnostmi, ze starého do nového systému a rychle se zvedající příspěvky účastníků. Úpravy třetího pilíře v kombinaci s dozrívající vysoké inflace a příklonu lidí k investicím penzijko nebývale rozhýbaly.

Rovnováha účastníků na dohled 600 miliard

K 30. září 2024, bylo ve starých fondech 2 066 758 účastníků a v nových 1 939 679 účastníků. S nejvyšší pravděpodobností – zřejmě v listopadu – dojde k tomu, že ve starých a nových fondech bude stejně lidí. Tato rovnováha potrvá jen okamžik a vahadlo se začne postupně, ale zcela nezadržitelně přechylovat na stranu nových fondů. DPS bude dominantní a PP začne mizet. Spoření bude nahrazeno investováním.

Ke konci září měli lidé v penzijku 604 miliard; 390 miliard ve starých a 214 miliard v nových fondech. Staré fondy měly na tvorby rezerv o 19 let více než ty nové, rozdíl je proto logický, ale i tady dochází k posunu – zatímco ještě před pěti lety tvořily prostředky v DPS jen 13 % všech prostředků, dnes už je to 35 %.

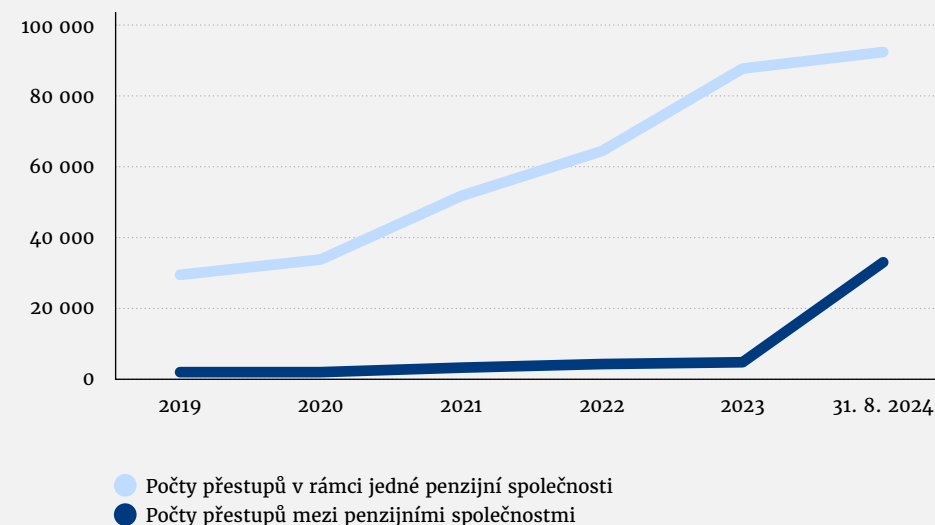
TŘETÍ PILÍŘ MLÁDNE

Poměr klientů do 60 a nad 60 let v DPS
(srovnání let 2019 a 2024)

PŘECHODY ZE STARÝCH DO NOVÝCH FONDŮ NABÍRAJÍ NA SÍLE

Počty přestupů z PP do DPS
(2019–2024)

Za prvních osm měsíců roku přešlo do nových fondů 130 tisíc lidí.

Boom nových smluv

Noví účastníci a zájem o přestupy do DPS – tyto dva faktory vedou k tomu, že počet nových smluv letos druhý rok po sobě směřuje k rekordu. Loni bylo uzavřeno do té doby nejvíce nových smluv v DPS – 366 tisíc. Tohoto počtu dosáhneme letos pravděpodobně ještě před koncem roku. Ke konci srpna bylo evidováno 265 tisíc nových smluv.

82 % účastníků v DPS čerpá státní příspěvek

I když je navyšování úložek v návaznosti na červencové změny stále v běhu a dle zkušeností z posledního zvedání hranic pro přiznávání státního příspěvku lze předpokládat, že ještě mnoho měsíců potrvá, je v tuto chvíli v DPS jen 18 % lidí, kteří si ukládají méně než 500 Kč. A jen o jeden procentní bod méně je těch, kteří už teď čerpají státní příspěvek v plné výši.

Penzijko v číslech

10+ mil.

lidí prošlo penzijkem

4 mil.

lidí jsou aktuálně v penzijku

604 mld. Kč

mají lidé na penzijních účtech

950 Kč

je průměrná úložka účastníka v DPS

340 Kč

měsíčně je nejvyšší státní příspěvek

40 %

účastníků v ekonomicky aktivním věku přispívá na penzijko zaměstnavatel

9,05 %

je průměrný roční výnos za posledních pět let v dynamických fondech

48 000 Kč

je maximální částka, o kterou si účastník může ročně snížit základ daně

Vize 2044

Současné deficity průběžného důchodového systému jsou neúnosné. Jen za rok 2023 byl deficit důchodového účtu 73 mld. Kč, a vláda proto uvedla do chodu legislativní úpravy, které budou znamenat zpomalení růstu penzí a snížení náhradového poměru. Ten by se měl v průměrné mzdě snížit o 3 %. A to je pravděpodobně jen začátek. Vezmeme-li v úvahu také stále stoupající počet předčasných důchodců – jen za posledních deset let jich přibyla třetina –, bude hrát státní starobní důchod ve finančním zabezpečení ve stáří stále menší roli. Sice bude i nadále existovat, jeho smysl ale bude směřovat k zajištění jen toho nejnужnějšiho minima a bude se spíše podobat nějaké rovné dávce, která téměř nereflexuje zásluhovost.

Pojďme se podívat na tři scénáře toho, jak by v popsaném kontextu mohla vypadat role penzijka v roce 2044 – tedy za dvacet let ode dneška a za padesát let od jeho startu v Česku.

Varianta „zodpovědný investor“

V této vizi se návyky Čechů v přípravě na stáří radikálně změnily. V penzijku je naprostá většina ekonomicky aktivních lidí a ti 10 až 15 % svých čistých příjmů v penzijku investují. Pomalu se tak stává standardem, že na prahu důchodového věku mají lidé v penzijku řádově jednotky milionů korun, ze kterých si nechávají vyplácet penzi. Ta je vedle starobního důchodu druhým základním měsíčním příjmem penzistů a její výše se pohybuje okolo poloviny výše starobního důchodu. Lidé tak snížený náhradový poměr u starobního důchodu rentou z penzijka nejen vyrovnávají, ale i výrazně vylepšují, a dostávají se někde k 60 % své mzdy z období ekonomicky aktivního života.

Varianta „vše při starém“

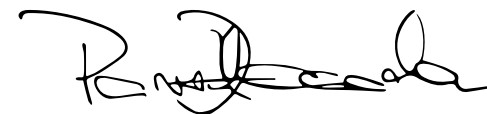
V pesimistickém výhledu i v roce 2044 Češi stále většinou spoří, ale neinvestují. I nadále začínají vytvářet rezervy až po čtyřicítce a i nadále

si pravidelně odkládají relativně málo – řádově nižší jednotky procent ze své čisté mzdy. A navíc své příspěvky drobí mezi různé produkty. I proto jim ve výsledku na prahu důchodu vznikne několik hromádek peněz v řádu spíše nižších stáliců korun, které jednorázově utratí tu za smysluplnější, tu za zbytečnější věci a aktivity. Realitou tak je, že příjem ze starobního důchodu je pro ně v penzi jediným pravidelným zdrojem peněz.

Varianta „něco mezi“

Budme pozitivně naladěni realisté. Třem základním parametrům, které ve výsledku dělají důstojně zajištěného penzistu, tedy dlouhodobosti, investování a vysoké měsíční úložce, začínají Češi rozumět. Strach z investování postupně opadá a dynamické či vyvážené fondy si v penzijku volí 90 % účastníků. Penzijko si zakládá stále více mladých, čímž průměrný věk účastníků klesá – ve věku 25–60 let jej mají tři čtvrtiny populace. Průměrná měsíční úložka stoupá a 70 % účastníků dosahuje na maximální státní podporu. A konečně zaměstnavatelský příspěvek je zase o něco běžnější, čerpá ho 60 % účastníků. Lidé sice ještě neodcházejí běžně s miliony korun, ale rozhodně s vyššími statisíci a miliony už nejsou výjimkou. Jednorázové vyrovnání je sice stále nejoblíbenější způsob výběru peněz, ale rentu už volí každý třetí účastník.

Ať už to za dvacet let bude vypadat jakkoli, věřím, že třetí pilíř tu bude fungovat, bude silnější než dnes, bude omlazený a bude plně investiční – tedy už bez transformovaných fondů.

Pavel Racoča
výkonný ředitel APS ČR

Publikaci 30 let penzijního spoření 1994–2024 vydala Asociace penzijních společností ČR, z. s.

Vydáno v nákladu 1000 ks v říjnu 2024. Vyrobil: Ewing.

Použití (celku nebo částí) pouze s písemným souhlasem APS ČR.

Určeno pro marketingové účely.